

Helsinki 12.4.2017

Dnro 60/03/2017

Viite: Lausuntopyyntö 30.3.2017.

Asia: Valtion lupa- ja valvontaviraston lyhenne

Valtiovarainministeriön kirjaamo
Tiedoksi: neuvotteleva virkamies Jaana Salmi

Lausunto Valtion lupa- ja valvontaviraston nimen lyhenteestä

Valtiovarainministeriö on pyytänyt lausuntoa nimen *Valtion lupa- ja valvontavirasto* / *Statens tillstånds- och tillsynsverk* lyhenteestä. Lausuntopyynnössä esitetään seitsemän ehdotusta viraston nimen suomenkieliseksi lyhenteeksi ja yksi ehdotus ruotsinkieliseksi lyhenteeksi. Suomenkielisistä vaihtoehdoista nostetaan ensisijaisena esiin *Luova*, joka on jo viraston valmistelun aikana – jolloin viraston suomenkielisenä nimiehdotuksena oli *Valtion lupa-, ohjaus- ja valvontavirasto* – vakiintunut käyttöön.

Suositus

Kotimaisten kielten keskus suosittaa, että lyhenteet muodostetaan virallisiin nimiin sisältyvien sanojen alkukirjaimista. Suomenkielinen lyhenne tulee muodostaa suomenkielisestä nimestä ja ruotsinkielinen lyhenne ruotsinkielisestä. Suositamme kirjainlyhennettä *VLV* suomenkielisen nimen lyhenteeksi ja kirjainlyhennettä *STT* ruotsinkielisen nimen lyhenteeksi. Tällöin suomenkieliseksi verkkotunnukseksi sopii *vlv-virasto.fi* ja ruotsinkieliseksi verkkotunnukseksi *stt-verket.fi*.

Perustelemme asiaa seuraavasti:

Hallintolain vaatiman asiallisen, selkeän ja ymmärrettävän virkakielen kannalta on tarkoituksenmukaista, että viranomaisen nimen lyhenne on yhdistettävissä viranomaisen nimeen. Toimiva tapa muodostaa lyhenne viranomaisen nimestä on käyttää virallisen nimen eri osien alkukirjaimia. Hyviä suomenkielisiä lyhenteitä ovat esimerkiksi **K**ilpailu- ja **k**uluttajavirastoa tarkoittava *KKV* ja **K**ansaneläkelaitoksesta muodostettu *Kela*. Kielellisen ymmärrettävyyden vuoksi lyhenteet on muodostettava kustakin kielestä erikseen jokaisen kielen omaa käyttöä varten. Eduskunnan oikeusasiamies on päätöksessään 1.11.2003 todennut, että suomen kielestä muodostetun lyhenteen sisältävä *ELY-centralen* elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen nimen ruotsinkielisenä lyhenteenä ei ole kielilain eikä hallintolain mukainen. Sen sijaan ruotsinkieliseksi lyhenteeksi sopii nimestä *närings-, trafik- och miljöcentral* muodostettu *NTM-centralen*.

Kirjainlyhenne *VLV* (Valtion lupa- ja valvontavirasto) on muodostettu toimivaan ja vakiintuneeseen tapaan, eikä sillä ole ilmeistä vaaraa sekoittua muihin hallinnossa käytettyihin tai yleisesti tunnettuihin lyhenteisiin. Vastaavasti ruotsinkieliseksi lyhenteeksi sopii kirjainlyhenne *STT* (*Statens tillstånds- och tillsynsverk*). Kirjainlyhenteitä puoltaa se, että niiden pohjalta virastolle voidaan muodostaa toimivat verkkotunnukset.

Silloin kun lyhenteessä käytetyt kirjaimet eivät ole yhdistettävissä suomen- tai ruotsinkieliseen viralliseen nimeen, voidaan puhua lyhenteen sijaan oheisnimestä. Tällaisia ovat muun muassa englanninkielisen nimen pohjalta muodostetut oheisnimet (esimerkiksi Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskuksen oheisnimi *Fimea*) ja oheisnimet, joissa viralliseen nimeen sisältyvien sanojen alkukirjaimia hyödynnetään vain osin ja niiden pohjalta lyhenteeksi valitaan jokin yleissana. Esimerkiksi *Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskuksen* oheisnimi on *Palkeet*, jonka viimeiset kirjaimet *e* ja *t* eivät motivoidu nimestä.

Oheisnimien käyttö on ongelmallista, sillä nimet eivät kerro kansalaisille kyseisen viranomaisen toiminnasta. Lisäksi ne sekoittuvat helposti yritysnimiin, vaikka tärkeää olisi nimenomaan erottaa julkiset viranomaispalvelut kaupallisista palveluista. Hyvä viranomaisen käyttönimi ei ole rakenteeltaan lyhenteen kaltainen, eikä lyhenteen ensisijainen tehtävä ole toimia logona, brändinä tai arvojen kuvastajana, vaan viitata tarvittaessa nimeä lyhyemmin kohteeseensa. Silloinkin, kun lyhenne on normaaliin tapaan virallisen nimen pohjalta muodostettu, sitä tulisi käyttää vain tarvittaessa puhetta tai tekstiä tiivistämässä; koko nimi välittää kuulijalle lyhennettä paremmin tietoa kohteestaan.

Lausuntopyynnössä esitetty *Luova* ei ole suomenkielisenä lyhenteenä täysin mahdoton, mutta se sijoittuu lyhenteen ja oheisnimen välimaastoon: *o*-kirjain ei tule nimestä, mutta se haluttaisiin säilyttää ilmeisesti muun muassa yleissanavastineen *luova* takia. Ruotsinkieliseksi lyhenteeksi *Luova* ei sovi. Työnimenä käytettyä lyhennettä ei ole syytä hyväksyä julkiseen käyttöön vakiintuneisuudesta huolimatta, jos se ei vastaa sittemmin päätettyä virallista nimeä. *Luova*-lyhenteen todetaan lausuntopyynnössä kuvastavan viraston toimintatapaa ja tavoitteita. Pikemminkin se voi kuitenkin olla merkityksensä takia harhaanjohtava, sillä sanan *luova* merkitys yhdistyy kielitajussa ensisijaisesti muuhun kuin viraston toimialaan. Sana yhdistyy esimerkiksi luoviksi aloiksi katsottuihin kulttuuripalveluihin, kun taas kyseisen viraston toimialaan kuuluvat lupien myöntäminen ja oikeuksien toteutumisen valvonta.

Ehdotuksista *Valvi* ja *Valvo* yhdistyvät viraston toimintaa ajatellen hieman yksipuolisesti valvontaan kuten nyt olemassa oleva lyhenne *Valvira* (*Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto*). *Luvi* vastaavasti yhdistyy lähinnä lupiin, ei niinkään valvontaan. Muodostustavaltaan sitä parempi olisi muoto *Luva*, joka kuitenkin on jo käytössä luonnonvara-alan kattojärjestön nimilyhenteenä ja saattaisi lisäksi sekoittaa Luonnonvarakeskukseen. Ehdotus *Valo* muistuttaa oheisnimeä, koska se leikittelee yleissanon merkityksellä, mutta on niin epämääräisesti nimen kirjaimista poimittu, että sitä on vaikea yhdistää nimeen. Sama koskee ehdotusta *Luvasto*; lyhenteisiin ei ole tapana ottaa nimessä esiintyvien sanojen lopusta useita kirjaimia (tässä ehdotuksissa *virasto*-sanan *s*, *t* ja *o*).

Salli Kankaanpää
kielenhuolto-osaston johtaja

Nina Martola
ruotsin kielen osaston johtaja

Ulla Onkamo
erityisasiantuntija
suomenkielinen nimistöhuolto